

Kód akce: P19D114

PROGRAM

Panelová odborná diskuse na téma „střídavá péče“

Datum konání: 1. listopadu 2019
Časové rozmezí: 10:00 až 12:00 hod
Místo konání: Justiční areál Na Míčáncích, 28. pluku 1533/29b, Praha, dražební sál
Cílová skupina: Soudci

Lektoři: prof. Lenka Šulová, FF UK, psycholožka
prof. Radek Ptáček, 1. LF UK, psycholog
doc. Oldřich Matoušek, FF UK, psycholog
PhDr. Václav Mertin, FF UK, psycholog
dr. Petr Fučík, sociolog, FSS MU v Brně
Mgr. et Mgr. Pavla Špondrová, FHS UK, právnička a socioložka

Anotace: Střídavá péče nepřestává být výbušným tématem ve společnosti, ale stejně tak ani mezi soudci a soudkyněmi, kteří dnes a denně rozhodují o budoucnosti dětí, jejichž rodiče se rozcházejí či rozvádějí. JA by ráda svým posluchačům nabídla možnost vyslechnout si diskusi širokého spektra odborníků mimo justici, kteří se touto problematikou zabývají z různých úhlů pohledu, a to nejen psychologického, ale i sociologického nebo z pohledu feministických právních studií. Na akci nebude zajištěna strava.

Sekretariát: tel.: 573 505 114 e-mail: sekretariat@akademie.justice.cz
Akademický pracovník: tel.: 737 247 536 e-mail: jzapletalova@jacz.cz
Organizační pracovník: tel.: 737 244 317 e-mail: jdvorackova@jacz.cz

Program:

Pátek 1. listopadu 2019

10:00 – 13:00	Panelová diskuse odborníků
13:00	Zakončení diskuse

Akci společně moderují:

Veronika Sedláčková, česká novinářka a moderátorka. V České televizi působila jako redaktorka a moderátorka publicistických pořadů 21 a Události, komentáře. V Českém rozhlasu 1 Radiožurnál moderovala publicistické pořady – odpolední a večerní zpravodajskou relaci Ozvěny dne a večerní souhrn Stalo se dnes. Na stanici Český rozhlas Plus aktuálně moderuje diskusní pořad Pro a proti.

Petr Vizina, český novinář a hudebník. Působil jako vedoucí kulturní redakce zpravodajství České televize. Byl členem redakcí Lidových a Hospodářských novin, psal do Respektu, Reflexu či AD Magazínu, působí i v Českém rozhlasu a na serveru Aktuálně.cz. Pro Českou televizi připravoval pořad Musicblok, moderoval pořad Před půlnocí či literární pořad U zavěšené knihy. Studia Katolické teologické fakulty UK dokončil práci o současné české literatuře a fundamentální teologii.

Sekretariát:	tel.: 573 505 114	e-mail: sekretariat@akademie.justice.cz
Akademický pracovník:	tel.: 737 247 536	e-mail: jzapletalova@jacz.cz
Organizační pracovník:	tel.: 737 244 317	e-mail: jdvorackova@jacz.cz

V diskusním panelu vystoupí (v abecedním pořadí)

Mgr. Petr Fučík, Ph.D. Odborný asistent na katedře sociologie Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity. Zástupce vedoucího Ústavu populačních studií. Vedoucí prvního velkého českého výzkumu na téma střídavá péče.

1) Existují nějaké sociologické studie, které se zabývají dopadem forem péče na děti? Shodují se na nějakém závěru?¹

Ano, existuje množství empirických studií, které zkoumají, jak se různé formy porozvodového uspořádání péče o děti projevují v různých důsledcích – od depresivních symptomů, přes komplexnější indikátory shrnuté pod termínem „well-being“ až po dlouhodobé dopady ve školním výkonu, dosahování vzdělanostních úrovní či vlastní rozvodovosti. Jelikož střídavá péče byla v části zemí praktikována již v poslední čtvrtině minulého století, je už možné pracovat s reprezentativními vzorky. V poslední době již jde stále častěji o meta-analýzy či obsáhlé přehledové studie desítek předešlých empirických výzkumů. Z nejnovějších jmenujme tři: Baude, Pearson, Drapeau (2016), Nielsen (2018), Steinbach (2019). Stručně shrnuto, práce uzavírají svůj přehled konstatováními na škále pohybující se od bezvýhradného optimismu (Nielsen 2018) k opatrnému optimismu (Steinbach 2019). Pesimističtější Steinbach konstatuje, že i při skeptickém přístupu k výsledkům můžeme přinejmenším spolehlivě vyvrátit tezi, že by střídavá péče dětem škodila, spíše má v průměru mírně pozitivní výsledky (Steinbach 2019 p. 363). Nejhorší situace nastávají tam, kde se vyskytuje silný konflikt a jeho negativní působení vyrovnává pozitivní přínosy kontaktu s oběma rodiči: u těchto dětí tedy není pozitivní rozdíl ve vztahu k výlučné péči patrný a výsledky jsou srovnatelné s péčí jednoho rodiče. Ostatní děti však v průměru ze střídavé péče významně benefitují. Dále je třeba zdůraznit, že studie opakovaně vyvracejí představu, že hlavní problém střídavé péče by vězel ve střídání domovů. Empirické studie naznačují, že důležitějšími faktory jsou výchovné styly rodičů, jejich schopnost spolupráce a respektu a dále formování rodin vyššího pořadí s novými vztaznými osobami v roli nevlastních rodičů a nevlastních sourozenců. Řešení těchto postupných porozvodových proměn rodiny je pro

¹ Vybrané zdroje: Baude, A., Pearson, J., & Drapeau, S. (2016). Child adjustment in joint physical custody versus sole custody: A meta-analytic review. *Journal of Divorce & Remarriage*, 57, 338–360. Emery, R. E. (2016). *Two homes, one childhood. A parenting plan to last a lifetime*. New York: Avery. Kruk, E. (2012). Arguments for an equal parental responsibility presumption in contested child custody. *The American Journal of Family Therapy*, 40(1), 33–55. McIntosh, J. E., Pruett, M. K., & Kelly, J. B. (2014). Parental separation and overnight care of young children, part II: Putting theory into practice. *Family Court Review*, 52(2), 256–262. Millar, P., & Kruk, E. (2014). Maternal attachment, paternal overnight contact, and very young children's adjustment: Comment on Tornello et al. (2013). *Journal of Marriage and Family*, 76(1), 232–236. Nielsen, L. (2018). Joint Versus Sole Physical Custody: Children's Outcomes Independent of Parent-Child Relationships, Income, and Conflict in 60 Studies. *Journal of Divorce & Remarriage*, 59:4, 247-281. Pruett, M. K., McIntosh, J. E., & Kelly, J. B. (2014). Parental separation and overnight care of young children, Part I: Consensus through theoretical and empirical integration. *Family Court Review*, 52(2), 240–255. Steinbach, A. (2019). Children's and Parents' Well-Being in Joint Physical Custody: A Literature Review. *Family Process* 58(2):353-369. Tornello, S. L., Emery, R., Rowen, J., Potter, D., Ocker, B., & Xu, Y. (2013). Overnight custody arrangements, attachment, and adjustment among very young children. *Journal of Marriage and Family*, 75(4), 871–885. Warshak, R. A. (2014). Social science and parenting plans for young children: A consensus report. *Psychology, Public Policy, and Law*, 20(1), 46–67.

zdárný vývoj dětí důležitější než jeden domov (a k zmíněným proměnám dochází v jakémkoliv typu uspořádání, takže jde zejména o srovnání odlišného vztahového zázemí, jež umožňuje se na změny adaptovat).

Studie samozřejmě pracují s průměrnými trendy sub-populací a nemohou vyloučit individuální rozdíly i extrémy. V globálním pohledu však střídavá péče přináší pozitivní výsledky. Je třeba dodat, že většina současných studií pracuje s kontrolními proměnnými typu status rodiny, míra konfliktu a závažnost průběhu rozvodu. Daří se jim tedy vyloučit selektivní mechanismy, jež vedou k lepším výsledkům střídavé péče daným samotnými charakteristikami rodin, které ji volí. V České republice žádné reprezentativní empirické studie na toto téma neexistují.

Shrnutí:

++ Bez kontroverzí: SP má přínosy tam, kde rodiče spolupracují.

(Srov. Baude et. al. 2016; Nielsen 2018; Steinbach 2019)

+ - Kontroverze: Je SP přínosná i tam, kde je vysoká míra konfliktu?

+ Argumenty pro: Kontakt s oběma rodiči převáží stres z konfliktu, konflikt časem ustává (Kruk, 2012; Warshak, 2014)

- Argumenty proti: Konflikt neumožňuje adaptaci, prodlužuje negativní efekt rozvodu. (Emery, 2016; McIntosh, Pruett, & Kelly, 2014; Pruett, McIntosh, & Kelly, 2014)

+ - Kontroverze: Je SP vhodná pro kojence a batolata? (Resp. od jakého věku je SP vhodná?)

+ Argumenty pro: Attachment se neváže výhradně na jednu osobu, vazbu na rodiče je třeba bezvýhradně udržovat nepřerušenu, obtížně pak navázat. (Millar & Kruk, 2014)

- Argumenty proti: Attachment u dětí střídajících domovy je nejistý. (Tornello et al., 2013)

2) Co chápete pod pojmem střídavé péče?

Lze ho chápat v užším smyslu právní definice a v širším smyslu faktického jednání. Ve svém výzkumu se přikláním k druhé variantě a jako střídavou péči chápu formu péče po rozvodu či rozchodu rodičů, kdy dítě tráví minimálně 25 % času v domácnosti druhého rodiče. Prakticky jde o taková uspořádání, kdy děti nevnímají pobyty u druhého rodiče jako návštěvy, ale jako součást každodennosti, což oběma stranám umožňuje zažít zkušenosti běžného všednodenního soužití. Toto vymezení je také charakteristické pro většinu empirických výzkumů, přičemž mnoho z nich zohledňuje poměr času stráveného v domácnostech obou rodičů.

Sekretariát:	tel.: 573 505 114	e-mail: sekretariat@akademie.justice.cz
Akademický pracovník:	tel.: 737 247 536	e-mail: jzapletalova@jacz.cz
Organizační pracovník:	tel.: 737 244 317	e-mail: jdvorackova@jacz.cz

- 3) Lze ze studií vyčíst, jak v dospělosti prosperují děti, které byly umístěny do výlučné péče jednoho z rodičů?
- 4) Lze ze studií vyčíst, jak v dospělosti prosperují děti, které byly umístěny do střídavé péče rodičů?

Odpověď na 4 je součástí odpovědi na 3, protože současné studie většinou postupují komparativně a srovnávají právě výsledky výhradní a střídavé péče. Výzkumy pracují obecně s rozvedem jako faktorem, jenž ovlivňuje životní šance a psychickou pohodu jedinců v dospělosti. (Srov Amato 2000, 2010, Chase-Lansdale et. al. 1995) Teprve v posledním období se začínají objevovat studie, které zohledňují také typ uspořádání péče po rozvodu. Mezi nejčastější oblasti, v nichž se zpracovávají dlouhodobé důsledky rozvodu, patří dosahování vzdělanostní úrovně a problematika tzv. rozvodového kruhu. Jde tedy o výzkumy, které se zabývají efektem rozvodu na životní šance potomků ve sféře veřejné (dosahování statusu) a ve sféře intimity (vlastní vztahy). Většina těchto výzkumů ukazuje dlouhodobé negativní vlivy rozvodu, které však při kontrole pro intervenující faktory nejsou příliš silné nebo jsou částečně zprostředkovány vlivy rodinného uspořádání před rozvedem a okolnostmi které s rozvedem nesouvisí přímo. Celkově vzato důsledky rozvodů pro dospělé jsou zprostředkovány horším akademickým výkonem (vliv statusu rodiny původu) a brzkým odchodem z domácnosti (rizikový faktor vlastní rozvodovosti).

Klíčovým faktorem, jenž ovlivňuje potomky až do dospělosti je konflikt v rodině původu. Vliv konfliktu je důležitější než rozvod sám a nové uspořádání po rozvodu (ať už je jakékoliv) má v tomto smyslu často kurativní efekt.

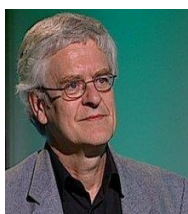
Shrneme-li efekty různých uspořádání péče, které se táhnou až do dospělosti dětí, nejhorší výsledky studie nalézají u dětí vychovávaných samotným otcem – to však není působeno vlivem otcovské péče, ale okolnostmi za nichž jsou děti do výhradní péče otců svěřovány. Fabricius (2003) srovnává mladé dospělé, kteří prošli střídavou péčí s vrstevníky, jež prožili dětství ve výhradní péči matky, a zjišťuje výrazně lepší vztahové zázemí u potomků ze střídavé péče, což pomáhá vyrovnávat negativní důsledky rozvodu. Obecně shrnuto dlouhodobé pozitivní důsledky střídavé péče jsou zatím předběžně nastíněny jako důsledek profitu dítěte ze vztahu s oběma rodiči a využití hmotného i kulturního zázemí obou z nich, nicméně další výzkum je v této oblasti potřeba.²

² Vybrané zdroje. Amato, P. R. (2000). The consequences of divorce for adults and children. *Journal of Marriage and Family*, 62, 1269 – 1287. Amato, P. R. (2010). Research on divorce: continuing trends and new developments. *Journal of Marriage and Family*, 72 (2), 650 – 666. Fabricius, W. (2003). Listening to Children of Divorce: New Findings that Diverge from Wallerstein, Lewis, and Blakeslee. *Family Relations*, 52(4), 385-396. Frank, H. (2007). Young adults' relationship with parents and siblings. *Journal of Divorce & Remarriage*, 46, 105–124. Chase-Lansdale, P. L., Cherlin, A. J., & Kiernan, K. E. (1995). The long-term effects of parental divorce on the mental health of young adults: A developmental perspective. *Child Development*, 66, 1614–1634.

Doc. PhDr. Oldřich Matoušek učí na katedře sociální práce FF UK v Praze a působí jako soudní znalec v opatrovnických věcech. Má za sebou dlouholetou praxi klinického psychologa a psychoterapeuta. Je autorem, spoluautorem či editorem řady odborných publikací i populárních knih (Mládež a delikvence, Ústavní péče, Slovník sociální práce, Rodina jako instituce a vztahová síť, Encyklopedie sociální práce, Sociální služby, Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny, Podpora rodiny, Děti a rodiče v rozvodu).

Sekretariát:	tel.: 573 505 114	e-mail: sekretariat@akademie.justice.cz
Akademický pracovník:	tel.: 737 247 536	e-mail: jzapletalova@jacz.cz
Organizační pracovník:	tel.: 737 244 317	e-mail: jdvorackova@jacz.cz

PhDr. Václav Mertin působí na Katedře psychologie FF UK. Dětský psycholog specializující se na psychologické poradenství pro rodiče dětí a dospívajících při vzdělávacích a výchovných problémech. Vstup dítěte do mateřské nebo základní školy, specifické poruchy učení, ADHD, volba vzdělávací cesty, problémy v komunikaci rodiny a školy, domácí vzdělávání, komplikace u dětí při rodinných nesnázích, v období rozvodu a po rozvodu.

1. Co (všechno) chápete pod pojmem střídavá péče?

Takové uspořádání rozdělení péče, kdy se oba rodiče musejí podílet na nejběžnější péči o dítě tak, jak události přicházejí (lékař, kroužky, učení do školy, večerní ukládání, ranní buzení atd.)

2. Jaká je hlavní potřeba dětí, kterou je třeba v případě rozpadu rodiny ošetřit?

Dítě v první řadě potřebuje jistotu, jak budou věci fungovat. Současně, aby došlo k co nejmenším změnám oproti předcházejícímu fungování. Rovněž by se mělo dovědět, že ono za problémy dospělých v žádném případě nemůže.

3. Jaká je věková hranice, od kdy může být dítě svěřeno do střídavé péče?

Záleží na vývojové úrovni dítěte a dosavadním způsobům rozdělení péče o dítě. Jestliže je dítě zvyklé přijímat péči přibližně rovnoměrně od obou rodičů a rodiče se od sebe dramaticky neliší ve výchovném přístupu, není nutné se obávat o rozdělení péče už u dvouletého dítěte. Jestliže jeden rodič dosud z různých důvodů nepečoval, pak je třeba věkovou hranici zvýšit nebo je třeba zavést přechodné období, kdy si rodič zvyká na potřeby dítěte a dítě si zvyká na poněkud jiné způsoby přístupu.

4. Jsou nějaká kritéria pro indikaci střídavé péče?

Jsem přesvědčený, že by se o ní mělo uvažovat na prvním místě vždy, když se manželé/partneři rozejdou.

5. Jsou nějaké skutečnosti vylučující střídavou péči? – okomentujte prosím konkrétně vyostřený konflikt mezi rodiči a špatnou komunikaci mezi rodiči

Např. velká vzdálenost bydliště obou rodičů (dvě souběžné školy jsou absolutně nevhodné), zásadní problém na straně jednoho rodiče (alkoholismus, toxikománie, bezdomovectví apod.).

Pokud jeden rodič není zbaven rodičovských práv, k výrazným konfliktům dochází, i když dítě navštěvuje jednoho rodiče jednou za čtrnáct dní. Podobně špatná komunikace mezi rodiči se odehrává při jakékoli formě a intenzitě styku s dítětem. Navíc není tak obtížné z docela běžných nesouladů učinit dramatickou událost. Proto sdílím názor judikátu Ústavního soudu, že vyostřený konflikt (ne prokázané násilí jednoho rodiče) nebo špatná komunikace nemají představovat primární kontraindikaci střídavé péče.

Sekretariát:	tel.: 573 505 114	e-mail: sekretariat@akademie.justice.cz
Akademický pracovník:	tel.: 737 247 536	e-mail: jzapletalova@jacz.cz
Organizační pracovník:	tel.: 737 244 317	e-mail: jdvorackova@jacz.cz

6. Jak důležitý je názor dítěte při rozhodování o střídací péči (uvedte případně s věkovými limity).

Názor dítěte by měl být slyšen vždy a s ohledem na věk by k němu mělo být více a více přihlíženo. Důležitější jsou však slova dítěte a realie, které vypovídají o dosavadním způsobu fungování rodiny. Jestliže jeden z rodičů hodně pracoval a prakticky veškerou péči zajišťoval druhý rodič, pokládám, velmi často za nemyslitelné, aby byla stanovena střídací péče okamžitě. Ovšem stále vnímám nezletilost dítěte a odpovědnost rodiče za rozhodnutí.

7. Domníváte se, že střídací péče je vhodný model pro život dítěte a proč?

Střídací péče není vhodný model, ale po rozpadu původní rodiny vhodnější nevidím.

8. V případě, že nikoliv, jaké vidíte alternativy?

Rodina, ve které fungují dva rodiče. Maximálně rozšířená péče druhé rodiče.

9. Co by mělo být z pohledu pedopsychologa bráno v potaz v případech, kdy je třeba rozhodnout, kterému ze dvou plně kompetentních rodičů je třeba svěřit dítě do výlučné péče?

Věk dítěte - do roku a půl, dvou let bych dával přednost fungující matce.

Dítě bydlí doma (tedy rodič, který zůstává), chodí do stejné školy, má stejné kamarády, kroužky apod.

10. Jak zajistit ekvivalentní zapojení obou rodičů v případě výlučné péče?

Maximálně rozšířený styk, předpoklad je přijatelná spolupráce a komunikace obou rodičů. Důležité je, aby oba rodiče byli zapojeni do všech běžných aktivit dítěte.

Prof. PhDr. Radek Ptáček, Ph.D., MBA. Působí na 1. LF UK v Praze. Je první profesor lékařské psychologie v České republice, klinický psycholog, psychoterapeut. Získal zkušenosti během stáží na řadě specializovaných pracovišť v ČR, ale i v Evropě, USA, Asii. Byl nebo je řešitelem/spoluřešitelem řady vědeckých i sociálních grantů. Publikoval více 100 původních odborných prací ve významných domácích a zahraničních vědeckých časopisech.

1) Co (všechno) chápete pod pojmem střídavá péče?³

Předně je třeba říci, že pojem „střídavý“ je naprosto nevhodný. Nicméně vzhledem k užívání této terminologie by měla vyjadřovat takovou péči, kde se otec i matka ekvivalentním způsobem podílejí na výchově svého dítěte. Dále oba rodiče jsou dítěti ekvivalentním způsobem emočně i fyzicky dostupní.

2) Jaká je hlavní potřeba dětí, kterou je třeba v případě rozpadu rodiny ošetřit?

Základní potřebou dětí je možnost udržet a rozvíjet stabilní blízké vztahy s oběma rodiči

3) Jaká je věková hranice, od kdy může být dítě svěřeno do střídavé péče?

3 roky

4) Jsou nějaká kritéria pro indikaci střídavé péče?

Mělo by se jednat o univerzální model nastavený po rozpadu rodiny. Viz bod 1.

5) Jsou nějaké skutečnosti vylučující střídavou péči? – okomentujte prosím konkrétně vyostřený konflikt mezi rodiči a špatnou komunikaci mezi rodiči

Jedná se o faktory na straně:

- Rodiče: jeden z rodičů nechce nebo není schopen (zdravotní/sociální důvody).
- Dítě: zvl. když to nedovoluje zdravotní/psychický stav (těch případů je minimálně), dítě v daném typu péče vyloženě neprospívá, je to v nesouladu s přáním dítětem starším 10 let.
- Prostředí: rodiče od sebe bydlí daleko, nebo některé z prostředí není pro výchovu dítěte vhodné.

Poznámka k vyostřenému konfliktu: Konflikt mezi rodiči jako takový není kontradikcí ke střídavé péči. Muselo by se jednat o stav, kdy jsou dítěti nebezpeční oba rodiče a tzn. dítě by nemělo být v péči ani jednoho z nich.

³ Odborné zdroje: Goldstein, M. L. (Ed.). (2015). *Handbook of child custody*. Springer. Jaffe, P. G., Lemon, N. K., & Poisson, S. E. (2002). *Child custody and domestic violence: A call for safety and accountability*. Sage Publications. Lewis, K. (2009). *Child custody evaluations by social workers*. Washington, DC: NASW Press. Patton, W. W. (2006). *Legal ethics in child custody and dependency proceedings: a guide for judges and lawyers*. Cambridge University Press. Stahl, P. M. (2011). *Conducting child custody evaluations: From basic to complex issues*. Sage. Woody, R. H. (2000). *Child custody: Practice standards, ethical issues, and legal safeguards for mental health professionals*. Professional Resource Press/Professional Resource Exchange. Galatzer-Levy, R. M., Kraus, L., & Galatzer-Levy, J. (Eds.). (2009). *The scientific basis of child custody decisions*. John Wiley & Sons.

6) Jak důležitý je názor dítěte při rozhodování o střídavé péči (uvedte případně s věkovými limity).

Jedná se více o otázku celkové participace dítěte než pouhého zohlednění názoru. Dítě by mělo možnost vyjádřit se k situaci bez ohledu na věku. Jako velmi podstatný by měl být zohledněn názor dětí od 9-10 let věku.

7) Domníváte se, že střídavá péče je vhodný model pro život dítěte a proč?

Není. Je to model života, který představuje dlouhodobou zátěž pro všechny zúčastněné – děti i rodiče. Ovšem jediným funkčním řešením je úplná rodina. Když toto není možné, „náhradní forma péče“ by se jí měla přiblížit především v tom, aby byli oba rodiče dítěti dostupní – emočně i fyzicky.

8) V případě, že nikoliv, jaké vidíte alternativy?

Neexistuje ideální „porozvodové“ uspořádání. Nejvíce se mu blíží takové, kdy rodiče zcela minimalizují svůj spor a péči o dítě si upraví „po svém“. Jakákoliv intervence státu do přirozeného systému rodiny (byť rozpadající se) tento systém může dále narušit. Z odborné literatury vyplývá, že je to především intenzita sporu mezi rodiči, kterou dítě trpí. Nikoliv konkrétní úprava péče.

9) Co by mělo být z pohledu pedopsychologa být bráno v potaz v případech, kdy je třeba rozhodnout, kterému ze dvou plně kompetentních rodičů je třeba svěřit dítě do výlučné péče?

Pouze forenzně podstatné okolnosti:

- zda jsou rodiče fakticky způsobilí k výchově nezletilého dítěte,
- jaký je věk a vývojové potřeby,
- jaký je názor dítěte,
- jiné podstatné okolnosti.

Znalecké posudky, které hodnotí, v mnoha případech absurdní osobnostní vlastnosti by měly být z rozhodování soudů zcela vyloučeny.

10) Jak zajistit ekvivalentní zapojení obou rodičů v případě výlučné péče?

Rozhodnutím soudu.

Mgr. et Mgr. Pavla Špondrová Právnička a socioložka. Po studiích pracovala na Úřadě vlády v Sekci pro lidská práva, v oddělení rovnosti žen a mužů. Od poloviny roku 2010 byla vedoucí tohoto oddělení. V době českého předsednictví v Evropské unii vyjednávala v New Yorku za Komisi pro postavení žen v OSN. Aktuálně působí jak asistentka soudce na Krajském soudě v Praze.

1), 3) a 4) Existují nějaké sociologické studie, které se zabývají dopadem forem péče na děti? Shodují se na nějakém závěru? Lze ze studií vyčíst, jak v dospělosti prosperují děti, které byly umístěny do výlučné péče jednoho s rodičů/střídavé výchovy?

- podle mého názoru není možné tuto otázkou zkoumat sociologicko-statisticky a dát jednu zobecňující odpověď, záleží na nastavení výzkumu a toho, jak je studie a výzkumný vzorek definován (vliv hrají např. tyto proměnné: různá vyspělost jednotlivých dětí ve vztahu k dosaženému věku, návštěva kolektivních zařízení péče o děti, schopnosti obou rodičů, ne/dohoda o základních mantinelech střídavé výchovy, blízkost bydlišť rodičů atd.)
- Různé studie ukazují, že podílení se mužů na péči má na děti prokazatelně pozitivní dopad: Hašková, Saxonberg a Mudrák, Péče o nejmenší, boření mýtu, str. 99-100 (výzkumy zaměřené na různé formy otcovské péče, od čerpání rodičovské dovolené přes „angažování se během předškolních let“, až po „aktivní pomoc otce „učit se“)
- Péče musí být vždy pro konkrétní dítě vhodná, sledující zájem dítěte, vhodnost se může v čase měnit

2) Co chápete pod pojmem střídavé péče?

- Různé formy střídání se rodičů v péči
- Není nutné, aby byly podíly přesně vyrovnané
- Dítě se může střídat ve 2 domovech nebo rodiče se mohou střídat o dítěte, model se může v průběhu času změnit, vliv má finanční situace, ale vývoj rodinné situace u původního rodičovského páru
- Formálně lze upravovat až do dosažení zletilosti, prakticky do podle mého názoru cca 14-15 let, v této době již dítě je schopno samostatně projevovat svou vlastní vůli ohledně koníčků, trávení volného času, bydliště, vzdělávací instituce i zájmu o styk s rodiči, není to tedy řešení na vždy a rodiče by si měli být vědomi významu elementární shody na základních parametrech uspořádání
- Souvisí s dalšími proměnnými:
 - o Ne/schopnost původního rodičovského páru se domluvit,
 - o finanční situace jednoho či obou rodičů (tlak na střídavou výchovu, kdy při vyrovnaném podílu pečování odpadá povinnost hradit výživné)
 - o návrh střídavé výchovy jako součást vyjednávací strategie o výši výživného
 - o snaha „pomstít se původní partnerce/ovi navrhováním výhradní péče

Další poznámky:

- **R. Dudová: Otcovství po rozchodu rodičovského páru**

Sekretariát:	tel.: 573 505 114	e-mail: sekretariat@akademie.justice.cz
Akademický pracovník:	tel.: 737 247 536	e-mail: jzapletalova@jacz.cz
Organizační pracovník:	tel.: 737 244 317	e-mail: jdvorackova@jacz.cz

- Způsob, jakým muži konstruují svou otcovskou roli a identitu v úplné rodině nutně ovlivňuje jejich otcovské působení po rozchodu s matkou svých dětí.
- 3 ideální typy:
 - **Vzdálený otec živitel:**
Živí rodinu, neočekává podíl partnerky na této činnosti, tento rodičovský přínos pokládá za dostatečný, partnerka-matka je zprostředkovatelkou jeho vztahu k dětem, zpřítomňuje jeho osobu dětem tím, jak jim o něm povídá, stejně tak otcí povídá o dětech. Po rozchodu tento otec stojí tváří v tvář dětem bez tohoto zprostředkování a pokud svůj přístup nezmění, neadaptuje nové situaci, vztah se oslabuje a často de facto mizí.
 - **Pomáhající otec:**
Za svou primární povinnost považuje stejně jako vzdálený otec živitel materiální zabezpečení rodiny, bez příjmu partnerky se ale rodina neobejde, takže musí vydělávat oba. V určité omezené míře přijímá podíl na péči o děti a domácnost (např. když žena nemůže, tak „hlídá“) Po rozchodu předpokládá, že by péči o děti bez problému zvládnul, v této představě však zpravidla počítá s podílem jiné „náhradní“ hlavní pečovatelky – nejčastěji nové partnerky nebo své matky. Mnohem častěji, než vzdálený otec živitel, uvažuje o některé z forem sdílené péče, v některých případech také proto, že hrazení výživného může být pro něj významněji nákladné.
 - **Pečující přítomný otec:**
Před rozpadem rodičovského páru pečoval stejným dílem, jako matka. Svou otcovskou identitu zakládal stejným dílem na výdělečné činnosti jako na péči a blízkosti k dětem. Byl zvyklý s dětmi trávit srovnatelně velký podíl času jako matka, bez její přítomnosti a zprostředkování. Považuje se ve vztahu k péči za stejně schopného, jak matka a po rozchodu usiluje zpravidla o širší některou z forem sdílené péče nebo svou výhradní péči. Tlak na změnu své rodičovské role – pouze na funkci otce živitele, kterou nepokládal za tu hlavní a omezení ostatních rolí pociťuje negativně a nevyhovuje mu.
- **Všechny tři typy se mohou stát dostatečně dobrými pečovateli o dítě, ať již jde o svěření do výlučné nebo střídavé výchovy, pro některé však převzetí části péče bude znamenat mnohem větší náklady na získávání nových dovedností a rodičovských a pečujících kompetencí.**
 - Střídavá péče jako příležitost pro muže „poprvé“ pečovat, samozřejmě to mohou zvládnout
 - výzva pro muže, kteří se doposud na péči podíleli méně, než jejich partnerky,
 - muži nejsou a priori horšími pečujícími osobami, než ženy
 - hranice 3 let je na odborné úrovni vyvrácený mýtus: odvozuje se nikoliv od prokázané biologické odlišnosti dětí do tří a od tří let, ale od nastavení institucionální péče v 50. letech 20. st. (v řadě zemí dělení na 0-3 a 3-6 neexistuje a ani zařízení péče o děti nejsou podle nich rozdělena – Švédsko, USA, Finsko, Norsko, Island, autorka a autoři citují studii Vzdělávání a péče v raném dětství v Evropě, jiné země, např. VB mají pluralitní systém péče (Hašková, Saxonberg a Mudrák, Péče o nejmenší, boření mýtu, str. 93 a násl.)
 - Vliv stereotypů

- stereotypní rozdělení rolí v rodině rozdíly v podílení se (mužů a žen) na výchově před i po rozchodu rodičovského páru zvyšuje
- muži jsou mnohem více, než ženy, tlačeni k roli otce-živitele (veřejné mínění, málo role models, neexistující institucionální podpora, nedostatek vzdělávání a informovanosti, atd.)
- společenské očekávání od mužů a žen se liší – ženy často mají pocit, že musí, jako „správné matky“, usilovat o výhradní péči
- Zájem dítěte je kritériem, které by mělo být nadřazeno jiným zájmům, a to vždy v případech, kdy jde bytostně o věci týkající se dítěte, jeho výchovy a života – článek 3 Úmluvy o právech dítěte je tak v podstatě hlavním principem uplatňovaným v oblasti práv dítěte.
- Dítě má právo na styk s oběma rodiči, ne jeho povinnost (§ 888, § 891, § 907/2,3 OZ)
 - § 888, „Dítě, které je v péči jen jednoho rodiče, má právo stýkat se s druhým rodičem v rozsahu, který je v zájmu dítěte, stejně jako tento rodič má právo stýkat se s dítětem, ledaže soud takový styk omezí nebo zakáže; soud může také určit podmínky styku, zejména místo, kde k němu má dojít, jakož i určit osoby, které se smějí, popřípadě nesmějí styku účastnit...“
 - § 891/2: „Je-li to nutné v zájmu dítěte, soud omezí právo rodiče osobně se stýkat s dítětem, anebo tento styk i zakáže.“
 - § 907/2,3 (použije se obdobně i po rozchodu nesezdaného páru):
 - „(2) Při rozhodování o svěření do péče soud rozhoduje tak, aby rozhodnutí odpovídalo zájmu dítěte. Soud přitom bere ohled na osobnost dítěte, zejména na jeho vloh a schopnosti ve vztahu k vývojovým možnostem a životním poměrům rodičů, jakož i na citovou orientaci a zázemí dítěte, na výchovné schopnosti každého z rodičů, na stávající a očekávanou stálost výchovného prostředí, v němž má dítě napříště žít, na citové vazby dítěte k jeho sourozencům, prarodičům, popřípadě dalším příbuzným i nepříbuzným osobám. Soud vezme vždy v úvahu, který z rodičů dosud o dítě řádně pečoval a řádně dbal o jeho citovou, rozumovou a mravní výchovu, jakož i to, u kterého z rodičů má dítě lepší předpoklady zdravého a úspěšného vývoje.
 - (3) Soud při rozhodování o svěření dítěte do péče dbá rovněž na právo dítěte na péči obou rodičů a udržování pravidelného osobního styku s nimi, na právo druhého rodiče, jemuž dítě nebude svěřeno, na pravidelnou informaci o dítěti, dále soud bere zřetel rovněž ke schopnosti rodiče dohodnout se na výchově dítěte s druhým rodičem.“
- Úmluva o právech dítěte OSN: čl. 3/2 „*Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují zajistit dítěti takovou ochranu a péči, jaká je nezbytná pro jeho blaho, přičemž berou ohled na práva a povinnosti jeho rodičů*“ – není možné rodičovská práva nadřazovat, neplatí, že střídavá výchova je vždy vhodnější než výlučná a měla by být automaticky upřednostňována
- Okolnosti vylučující střídavou výchovu:
 - Násilný vztah mezi rodiči, kdy dítě bylo jeho dopadům vystaveno, byť v roli svědka
 - Násilí na dítěti
 - Zneužívání návykových látek bez snahy o řešení situace
- Rizikové okolnosti:
 - Vzdálenost rodičovských domácností taková, kdy brání docházení do jedné ZŠ

- V předškolním věku může střídání prostředí fungovat (všeobecně existuje široká variabilita předškolní péče, řada dětí chodí do 2 typů předškolní péče nebo chodí jen na část týdne a některé dny v péči rodiče na RD nebo v individuální péči profesionální nebo rodinné)
- Pro některé osoby může být pravidelné střídání domácností složité (práce v jiném městě), často dochází ke konstruování si „primárního domova“ (ne vše je možné mít 2x)
- Neschopnost rodičů alespoň základě o péči komunikovat
- střídavá výchova může být vhodným prostředkem uspořádání práv a povinností rodičů k dítěti, ovšem klade zvýšené nároky jak na rodiče, tak na dítě, je nezbytné vždy ke konkrétním případům přistupovat individuálně, s ohledem
 - na zájem a potřeby dítěte
 - na svobodnou vůli dítěte
 - na schopnost dítěte a rodičů střídavou výchovu zvládnout
 - s důrazem na dohodu rodičů o základních podmínkách střídavé výchovy
- pokud některá ze stran není nároky střídavé výchovy schopna plnit, může mít střídavá výchova velmi negativní a dlouhodobé následky a je třeba, aby existoval mechanismus, který umožní změnu výchovy
- Příčiny toho, že je dosud institut střídavé výchovy využíván poměrně málo
 - matky obecně o děti před rozvodem pečují ve výrazně vyšší míře než otcové, čímž získávají narozdíl od otců znalosti a dovednosti, na základě kterých bývají považovány za schopnější a povolanější tuto péči vykonávat
 - muži obecně žádají o svěření dítěte do výchovy velice málo (výzkum ve Žďáru n.S. ukázal, že během jednoho roku o svěření dítěte do péče nežádalo 84% otců)
- Další řešení vedoucí ke zvýšení podílu dětí ve střídavé výchově:
 - podpora otců ve vyšší účasti v péči o děti již od narození
 - zvyšování informovanosti veřejnosti o náležitostech a základních předpokladech úspěšné střídavé výchovy
 - rozvoj poradenství rozvádějícím se rodičům, které by jim nabídlo pomoc při nastavování pravidel porozvodové péče o děti
- aktuální data: 2016: ženy: 75,5 %, 7,9 %, společná/střídavá: 16,3, jiná osoba: 0,3 %
- existuje pouze jediný výzkum, který se tohoto týká, je tento: analýza zveřejněná v roce 2001 v časopise Právo a rodina, které byla v průběhu jednoho roku provedena u okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou. Z 301 případů, u kterých proběhlo řízení o úpravě výchovy a výživy, se otcové v 84% svěření dětí do vlastní péče vůbec nedomáhali. Ze zbylých případů, kdy se svěření do péče domáhali pouze oni nebo zároveň s matkou byli úspěšní v 57% případů (do podílu jsou započteny také případy, kdy soud rozhodl o tzv. dělené péči (rozdělení dětí, střídavá nebo společná výchova). Je otázkou, z jakých důvodů muži svěření dětí do výchovy nenavrhují, může jít o pocit, že jde o předem prohraný boj, může to být ovšem také způsobeno vlivem tradičního uspořádání rolí v rodině. (Na to je potřeba se podle mého názoru zaměřit především, bez kvalitativní změny přístupu k péči, alespoň o svoje vlastní děti, ani podíl střídavé výchovy nemá šanci nijak významně zvýšit... a je také otázka, jestli by zvýšení podílení se mužů na péči ještě během samotného fungování vztahu, samotnou potřebu svěřování do péče naopak nesnížilo, protože řada vztahů by se možná ani nerozpadla... ale to už je na jinou diskusi
- Právo je aktivováno a poskytuje ochranu jen rodičům, kteří pečovat chtějí (často i proti vůli dítěte nebo přes jeho neochotu nebo nezájem jej ke styku „nutí“), na řešení situace, kdy

Sekretariát:	tel.: 573 505 114	e-mail: sekretariat@akademie.justice.cz
Akademický pracovník:	tel.: 737 247 536	e-mail: jzapletalova@jacz.cz
Organizační pracovník:	tel.: 737 244 317	e-mail: jdvorackova@jacz.cz

rodič o dítě zájem nemá a neprojevuje ho a dítě zájem má a o rodiče stojí, zákon nepamatuje, chrání jen silnější stranu (rodiče), což je z mého pohledu chybné.

- Ústavní soud ve zmíněných nálezech vyslovil, že je třeba vycházet z premisy, že zájmem dítěte je, aby bylo především v péči obou rodičů. Pokud oba rodiče projevují skutečný a upřímný zájem o péči o dítě a oba naplňují relevantní kritéria zhruba stejnou měrou, pak je svěřením dítěte do střídavé péče pravidlem a jiné řešení si vyžaduje odůvodnění, proč je v nejlepším zájmu dítěte.⁴ – J. Kratochvíl, nepublikovaný článek
- Pro odstínění emocí se opakovaně ukazuje jako vhodné zastoupení rodičů advokáty/kami
- Střídavá výchova nefunguje často ne(jen) proto, že by zdrojem konfliktu byl jen rozvod nebo rozchod, ale také často proto, že rodiče pozbyli shody na tom, jak si představují budoucnost svých dětí, své priority, cíle atd. a vlastně se nebyli schopni dohodnout ani během manželství/partnerství, pokud takový zásadní nesoulad trvá, může vést střídavá výchova k tomu, že bude konflikt živen dál a dál, možná i prostřednictvím dítěte, i když by v případě výlučné péče možná utichl, společná odpovědnost a hledání shody na jednotlivých parametrech péče je náročná i u relativně fungujících partnerství
- Problémy studií argumentujících pro střídavou péči <http://www.bulletin-advokacie.cz/problemy-studii-argumentujicich-pro-stridavou-peci?browser=mobi>

⁴ Nález sp. zn. I. ÚS 1554/14 ze dne 30. 12. 2014, body 27 a 38.

Prof. PhDr. Lenka Šulová, CSc. Psycholožka. V současnosti se věnuje soukromé psychologické praxi a vede oddělení sociální psychologie na katedře psychologie FF UK v Praze. Stěžejní publikace prof. Šulové se věnuje ranému vývoji dítěte, s akcentem na prvotní kontakt a primární vztahy s rodiči. Je členkou Evropského výboru IPPF, Českomoravské psychologické společnosti a rady Nadace profesora Matějčka, GA UK, aj. Věnuje se i řadě mezinárodních projektů a organizaci různých mezinárodních konferencí a kongresů.

1) Co (všechno) chápete pod pojmem střídavá péče?⁵

Když rodiče nepůsobí na dítě společně, ale každý jednotlivě. Střídavá péče je dle mého soudu možnost pro rodiče uplatňovat své výchovné působení na dítě a je tedy nejlépe, když se střídají v péči dospělí a dítě zůstává pokud možno ve stabilním prostředí svého domova ve stabilních vztazích rodinných i vrstevnických (snaha uchovat jen jedno předškolní zařízení). Toto dodržovat alespoň do 6 let věku dítěte.

2) Jaká je hlavní potřeba dětí, kterou je třeba v případě rozpadu rodiny ošetřit?

Klíčová potřeba dítěte je jistota, že má oba své rodiče, kteří ho akceptují a milují takového jaký je, tedy včetně případných jeho chyb a nedostatků. Další potřeba je uchovat mu stabilní zázemí, stabilní další vztahy – se sourozenci, se širší rodinou i s vrstevníky. Další jeho potřeba je čitelnost událostí a procesu změn, které ho obklopují. Musí umět anticipovat, co nastane a vnímat sebe jako aktivního aktéra svého života a ne se vidět jako pasivní přenášený „balíček“ nesený jednou tam a jindy sem.

3) Jaká je věková hranice, od kdy může být dítě svěřeno do střídavé péče?

Jsem si jistá, že v určitých krizových situacích (válka, živelná pohroma, smrt jednoho z rodičů) je každý z rodičů plně schopen se postarat o své dítě od narození. Nicméně vzhledem k vývojovým potřebám dítěte, kdy rozvod by nemusel být takovouto „živelnou „ pohromou se domnívám, že by bylo dobré, aby se střídavá péče uplatňovala pokud možno ne dříve než kolem 4 roku, nejlépe až po nástupu do školy. Do té doby je stabilita prostředí a základních vztahů přímo životně důležitá.

4) Jsou nějaká kritéria pro indikaci střídavé péče?

Indikací by měla být především osobnostní zralost obou rodičů. Dospělost a schopnost přijmout rodičovskou roli, se projevuje především tím, že je člověk schopen upozadit vlastní potřeby a konat v zájmu druhého, v tomto případě v zájmu dítěte. Dalšími kritérii jsou pak zdravotní a psychický stav dítěte, reálné možnosti časové, prostorové, zdravotní a další na straně obou rodičů.

5) Jsou nějaké skutečnosti vylučující střídavou péči? – okomentujte prosím konkrétně vyostřený konflikt mezi rodiči a špatnou komunikaci mezi rodiči

Klíčová skutečnost tohoto typu je snaha jednoho, či obou rodičů pokračovat ve sporu prostřednictvím dítěte. Z dítěte se stane nástroj týrání toho druhého. Toto jednání má dalekosáhlé psychické dopady, o kterých by rodiče měli být kvalifikovaně informováni. Jsem si jistá, že žádný z rodičů nechce

⁵ Odborné zdroje: Vlastní mnohaletá praxe v oblasti náhradní rodinné péče, v oblasti partnerských rodinných vztahů a v oblasti ohroženého dítěte. Především učebnice vývojové psychologie. Mnohé výzkumy citované v mých vlastních publikacích viz moje CV na stránkách Katedry psychologie FF UK. Mnou vedené doktorské, DP a Bac práce s tímto zaměřením. Jsem schopná podobný seznam vytvořit, ale v delším časovém rozmezí.

Sekretariát:	tel.: 573 505 114	e-mail: sekretariat@akademie.justice.cz
Akademický pracovník:	tel.: 737 247 536	e-mail: jzapletalova@jacz.cz
Organizační pracovník:	tel.: 737 244 317	e-mail: jdvorackova@jacz.cz

vědomě poškodit své dítě a způsobit mu komplikace v jeho dalším životě (a to především sexuálním, partnerském, rodičovském...)

Příklady:

A-Dítě se musí na prahu domova při předávání celé svléknout, aby do domácnosti přebírajícího nevníkly předměty dotýkané tím druhým.

B-Dítě navštěvuje dvě bilingvní předškolní zařízení jedno německo-české a druhé anglicko-české, protože se rodiče nechtějí dohodnout, který další jazyk je významnější v ČR. Dítě ve 4 letech přestalo mluvit jakýmkoliv jazykem.

C-Dítě má všechny hračky dvojmo. Dělá si velké starosti s tím, který milovaný plyšák je ten pravý a který je jeho kopie. Co dělá ten „pravý“, když já s ním nejsem.

D-Matka při přebírání dítěte nevpustí otce do bytu se slovy: „Já se tě bojím.“ Dítě je zmateno. Proč se jeho milovaná maminka bojí jeho milovaného tatínka????

6) Jak důležitý je názor dítěte při rozhodování o střídavé péči (uvedte případně s věkovými limity).

Dítě by dle mého soudu nemělo být na názor v tomto dotazováno dříve než kolem 7 let a i tehdy pouze kvalifikovaným odborníkem (psychologem zaměřeným na vývojovou, či klinickou psychologii).

7) Domníváte se, že střídavá péče je vhodný model pro život dítěte a proč?

Domnívám se, že střídavá péče je velmi nevhodný model péče o dítě a samozřejmě je třeba apelovat na rodiče, aby své osobní spory byli schopni upozadit alespoň v prvních deseti letech věku svého dítěte. Pokud už je ale tolerance společnosti nastavena tak, jak momentálně je, a pokud jsou rodiče tak silně koncentrováni na své individuální zájmy, domnívám se, že u osobnostně dospělých rodičů, může tento model fungovat velmi dobře a naopak u nedospělých rodičů se z tohoto modelu může stát pro dítě a jeho každodennost „peklo na zemi“.

8) V případě, že nikoliv, jaké vidíte alternativy?

Alternativy jsou mnohé a vždy je třeba vycházet z věku dítěte, jeho psychosomatického stavu a konkrétní reality obou rodičů. Stále by rodiče měli být poučováni o tom, že přestali být partnery, ale rodiči svého dítěte zůstanou po celý život a měli by se s touto perspektivou od počátku k sobě chovat.

Aktuálním klíčovým problémem je to, že za rodiče velmi často mluví advokáti, bez psychologického vzdělání a též bez jakékoliv angažovanosti vést spor v zájmu dítěte. Jejich cílem je vyhrát spor pro svého platícího klienta. Za dítě naopak nehovoří žádný kvalifikovaný odborník, pomineme-li možná lehce předpojaté znalce v oboru psychologie, získávané jednou či druhou stranou sporu. Navíc jsou to často odborníci na partnerské vztahy a nikoliv na vývojové potřeby dítěte.

Sekretariát:	tel.: 573 505 114	e-mail: sekretariat@akademie.justice.cz
Akademický pracovník:	tel.: 737 247 536	e-mail: jzapletalova@jacz.cz
Organizační pracovník:	tel.: 737 244 317	e-mail: jdvorackova@jacz.cz

Považovala bych za velmi důležité, pokud by OSPOD měl svého odborníka v oboru vývojové a klinické psychologie, který by byl také OSPODEM financován a který by byl odborně připraven na to, hájit zájmy dítěte v profesní komunikaci, probíhající u soudu.

Za pokrok bych také považovala zajištění minimálního psychologického vzdělání pro opatrovnické soudce i advokáty, které by se týkaly vývojových potřeb dítěte a také možnost opatrovnického soudce jmenovat psychologického znalce se zaměřením na vývoj dítěte, kde bude předem systematicky zajištěna nestrannost.

9) Co by mělo být z pohledu pedopsychologa bráno v potaz v případech, kdy je třeba rozhodnout, kterému ze dvou plně kompetentních rodičů je třeba svěřit dítě do výlučné péče?

Osobnostní zralost obou partnerů. Konkrétní zdravotní, věkové, časové, finanční, profesní možnosti partnerů. Věk dítěte, pohlaví dítěte, vyjádření dítěte (ve vyšším věku).

10) Jak zajistit ekvivalentní zapojení obou rodičů v případě výlučné péče?

To zajistit nelze a ze své zkušenosti mohu jen vyjádřit obavu, že každodenní realita dětí v rodinách po rozvodu je občas alarmující. A to se nezmiňuji o jemných nuancích typu – předčasná dospělost dětí, vychytralá komunikace dítěte s jedním i druhým rodičem ve vlastním zájmu, převzetí velmi komplikovaných modelů chování mezi partnery a rodiči pro svůj vlastní život.....

Osobně se domnívám, že kdyby se stát choval méně paternalisticky a do tak intimního vztahu jakým je vztah rodič-dítě vůbec nevstupoval, bylo by to ku prospěchu věci. Domnívám se, že v okamžiku, kdyby se rodiče nemohli alibisticky skrývat za rozhodnutí v podstatě cizího člověka, jímž je opatrovnický soudce ve vztahu k jejich dítěti, tak by mnohem více sledovali skutečný zájem svého dítěte a dokázali by více empaticky řešit situaci především v jeho zájmu. Takto se jedná o dlouhodobé právní bitvy, během kterých vývoj dítěte pokračuje a jeho osobnost je nezvratně formována. Je třeba zdůraznit, že osobnost dítěte je nejovlivnitelnější v raném věku a negativní působení je často nezvratné.

Sekretariát:	tel.: 573 505 114	e-mail: sekretariat@akademie.justice.cz
Akademický pracovník:	tel.: 737 247 536	e-mail: jzapletalova@jacz.cz
Organizační pracovník:	tel.: 737 244 317	e-mail: jdvorackova@jacz.cz

Sekretariát:	tel.: 573 505 114	e-mail: sekretariat@akademie.justice.cz
Akademický pracovník:	tel.: 737 247 536	e-mail: jzapletalova@jacz.cz
Organizační pracovník:	tel.: 737 244 317	e-mail: jdvorackova@jacz.cz

Základní východiska diskutujících (v abecedním pořadí)

Prof. PhDr. Radek Ptáček, Ph.D., MBA.

Sekretariát:	tel.: 573 505 114	e-mail: sekretariat@akademie.justice.cz
Akademický pracovník:	tel.: 737 247 536	e-mail: jzapletalova@jacz.cz
Organizační pracovník:	tel.: 737 244 317	e-mail: jdvorackova@jacz.cz